

Pravá a falošná poslušnosť. Kedy už prestáva povinnosť poslušnosti?

Michael Davies

5. novembra 2020 ✝ Cirkev

Tento článok je spracovaný na základe prednášky Michaela Daviesa z augusta 1983. Prednáška sa zaoberala témou, s ktorou sú katolíci často konfrontovaní: poslušnosťou. Mnoho pravoverných katolíkov si myslí, že poslušnosť voči autorite je tou najdôležitejšou cnosťou. Vo svojej prednáške Michael Davies však dokazuje na základe učenia Tomáša Akvinského, že existujú prípady, keď má katolík právo neuposlúchnuť autoritu a uvádza príklady, keď má dokonca povinnosť odmietnuť poslušnosť, keďže v prvom rade musíme poslúchať Boha a až potom ľudí.

Povinnosťou katolíka a hlavným zmyslom jeho života na tomto svete je byť „dobrý“. To znamená žiť cnostným životom. Sv. Tomáš učí, že cnostný človek je ten, ktorý má vo zvyku konať dobrú prácu, keďže táto činnosť je nasledovaním a napodobňovaním Boha. V živote nasledujeme Boha tak, že sa riadime štyrmi základnými (mravnými) a tromi nadprirodzenými (božskými) cnosťami. Štyri základné cnosti sú opatrnosť, spravodlivosť, statočnosť a umiernenosť. Tie sú podriadené trom nadprirodzeným cnostiam, ktoré sa vzťahujú priamo k Bohu, a to sú viera, nádej a láska.

Tí z vás, ktorí ešte mali to šťastie a zažili klasickú výuku katechizmu, si spomenú, že viera je nadprirodzený dar Boží, ktorý nám umožňuje veriť bez pochybností všetkému, čo Boh zjavil. Nádej je tiež nadprirodzený dar. Dúfame, že nás Boh odmení nadprirodzeným životom, a že nám dá prostriedky k tomu, aby sme tohto života dosiahli, keď budeme plniť, čo sa od nás očakáva. Láska je tak isto nadprirodzený dar Boží: milujeme Boha nadovšetko a svojho blížneho ako seba samého z lásky k Bohu.

Cnosť lásky

Tak, ako sú tri nadprirodzené cnosti nadradené štyrom základným čnostiam, tak aj láska stojí nad vierou a nádejou. Láska je hlavná zo všetkých troch cností, a tak to musí byť aj so zásadami čo riadia náš život. Nič nemôže byť nadradené tejto cnosti.

Sv. Tomáš vysvetľuje, že láska vo svojej podstate znamená priateľstvo medzi Bohom a človekom; spočíva v tom, že Boha máme milovať nadovšetko a úplne sa mu oddať. Toto priateľstvo medzi nami a Bohom preukazujeme v pozemskom živote tak, že sa riadime zásadami desatora; čokoľvek je v rozpore s desatorom, je aj v rozpore s láskou.

Lásku preukazujeme aj tým, že milujeme svojho blížneho. Nemôžeme milovať Boha, keď nemôžeme milovať blížneho z lásky k Bohu. Sv. Tomáš v tomto prípade cituje sv. Jána: „A toto prikázanie máme od Boha, kto miluje Boha, nech miluje tiež svojho brata!“ (1 J 4, 21)

Toto sú dve základné pravidlá, ktorými sa riadi láska a ktorými sa má riadiť aj tvoja poslušnosť. Sv. Tomáš vraví, že človek, ktorý má lásku, má aj všetky ďalšie morálne cnosti.

Boh je pôvodcom všetkej autority

Božia vôľa je, aby sme sa podriadili tým, ktorí vystupujú ako právoplatná autorita v Cirkvi a v štáte. A tým, že sa podriaďujeme týmto autoritám, sa podriaďujeme Bohu, keďže všetky právoplatné autority vykonávajú úrad jeho menom.

Poslušnosť

Sv. Tomáš hovorí, že v ľudskej spoločnosti musia niektorí ľudia vládnuť tým ostatným, inak by sa spoločnosť rozpadla. Poslušnosť voči legitímnym autoritám však musí byť v súlade s nadprirodzeným poriadkom všetkých vecí. Poslušnosť je morálna cnosť, ktorú konáme, keď plníme príkazy nadriadených s úmyslom konať ich vôľu. Táto cnosť patrí medzi jednu zo základných (mravných) cností – spravodlivosť. Tým je podriadená božskej cnosti lásky.

Poslúchať Boha je na prvom mieste, až za ňou poslušnosť akejkoľvek ľudskej autorite.

Hranice poslušnosti

Sv. Tomáš odmieta tvrdenie, že naša poslušnosť akejkoľvek ľudskej autorite musí byť bezhraničná. Keď nám niekto prikáže, aby sme vykonali niečo, čo sa protiví Božiemu právu, musíme odmietnuť. V tomto pripomína Skutky apoštolov 5, 29: „Poslúchať sa sluší viac Boha, ako ľudí“. Ďalej uvádza príklady, kedy máme právo, ak nie povinnosť, odoprieť poslušnosť. Všetky tieto príklady sú v súlade so zdravým rozumom, nikto nepotrebuje zvláštne vzdelanie k tomu, aby zvažoval ich vierohodnosť. Nadriadený môže prikazovať len tam, kde siaha jeho moc. Keby sa prezidentovi USA na ceste z dovolenky rozbilo auto pred vaším domom, nemôže zaklopať a povedať: „Ja som prezident, potrebujem auto. Vezmem si tvoje.“ Keby tak urobil, máte plné právo odmietnuť. Keby však bol vyhlásený vojnový stav, mal by prezident právo zabaviť vaše auto pre vojenské potreby. A vašou povinnosťou by bolo ho vydať.

Rovnako tak nemá rodič právo nútiť svoje dieťa, aby sa vydalo, či oženilo za určitú osobu, ktorú mu rodič vyberie. Učiteľ nemá právo vyžadovať od žiaka, aby si vybral určité povolanie. Biskup nemá právo vám prikazovať, aby ste podporili jeho oblúbený futbalový klub. Nemusíme teda poslúchať nadriadeného ak vieme, že jeho rozkazy nespádajú pod jeho jurisdikciu alebo sú v rozpore s vôľou vyššej autority.

Sv. Tomáš uvádza príklad od sv. Augustína: „Ak komisia vydá rozkaz, splníš ho keď bude v rozpore s tým, čo prikázal prokonzul? A znova, ak by prokonzul nariadil niečo, a vládca nariadil niečo iné, budeš v rozpakoch odmietnuť toho prvého a poslúchať druhého? Keď teda vládca nariadi jednu vec a Boh nariadi inú, musíte toho prvého odmietnuť a poslúchnuť Boha.“

Ak teda diecézny biskup nariadi miestnemu kňazovi, aby v priebehu nedeľnej sv. omše nechal kolovať kalich s krvou Kristovou k prijímaniu veriacich, má kňaz právo odmietnuť, keďže táto prax bola zakázaná vyššou autoritou, pápežom. Nemusíme poslúchať príkazy nadriadeného, pokiaľ sú tieto príkazy nespravodlivé, aj keď nadriadený koná v rámci svojich právomocí a drží sa litery zákona. Ako príklad uvediem rok 1773, keď sa obyvatelia v jednej známej americkej kolónii vzbúрили proti svojmu nadriadenému, vtedajšiemu kráľovi Jurajovi III., keď na nich uvalil nespravodlivé dane. Aby ukázali svoj odpor, prezliekli sa za Indiánov a nahádzali do mora debny anglického čaju. Musím priznať, že takýto spôsob protestu mi pripadá výstredný, ale my Briti sme vždy považovali správanie kolonistov za nepochopiteľné.

Sv. Tomáš učí, že nesmieme vo všetkom poslúchať príkazy nadriadených; dokonca, že máme povinnosť neuposlúchnuť, pokiaľ je príkaz namierený proti Bohu a máme právo odoprieť poslušnosť, ak:

nadriadený koná mimo oblasť svojej právoplatnej právomoci

koná proti vôli nadriadených autorít

sú jeho príkazy nespravodlivé

Čo je to spravodlivosť?

Teraz by sme mali vysvetliť pojmy „spravodlivosť“ a „právo“. Ak by sme mali sami rozhodovať, čo je pre nás spravodlivé a čo nie, tak by bola znemožnená stabilita ľudskej spoločnosti. Sv. Tomáš definuje spravodlivosť tak, že každému človeku je priznané to, čo mu náleží. Človek je spravodlivý tým, že rešpektuje práva tých ostatných.

Čo je to právo?

Spravodlivosť nás vedie k právu. Ak sa zaoberáme večným, či Božím právom, tak neprichádza v úvahu, že by dochádzalo k nespravodlivosti a my tu nemáme právo odoprieť poslušnosť. Účelom ľudského práva je, aby slúžilo človeku k jeho skutočnému dobru, aby prospievalo všeobecnému dobru a prinieslo prospech tej spoločnosti, v ktorej bolo vyhlásené zákonom. Sv. Tomáš definuje právo ako: „Rozumné pravidlá prospešné všeobecnému blahu vytvorené človekom, ktorý má na starosti určitú spoločnosť, a ktorý tieto pravidlá vyhlásil za zákon“.

Aby bolo právo spravodlivé, musí:

byť rozumné

byť prospešné všeobecnému blahu

pochádzať od právoplatného nadriadeného

byť vyhlásené zákonom

Tieto zásady sa vzťahujú ako na štát, tak aj na Cirkev, a ako by každý právom očakával, mal by byť práve v cirkevnom zákonodarstve horlivý záujem o dodržiavanie týchto zásad. Ak dôjde k nespravodlivosti v štáte, je to poľutovaniahodné. Ak je však nespravodlivosť pripustená v Cirkvi, je to pohoršujúce – pohoršujúce v tom zmysle, v akom to hovorí náš Pán.

Sv. Tomáš učí, že spravodlivé právo zaväzuje svedomie, keďže pochádza z Božieho práva a tí, ktorí toto právo právoplatne vykonávajú, tak činia ako zástupcovia Boha na zemi. Pápež Lev XIII. prišiel k rovnakému záveru vo svojej encyklike *Libertas Praestantissimum*: „Právoplatná moc je od Boha, ktokoľvek sa tomu protiví, protiví sa Bohu“.

II. časť: <http://christianitas.sk/nespravodlivy-zakon-nie-je-zakon-rovnako-ako-tyranske-pravo-nie-je-pravo-spravodlive-ale-pravo-zvratene/>

III. časť: <http://christianitas.sk/akvinsky-o-poslusnosti-duchovnych-nebezpecenstva-opravnenej-neposlusnosti/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/prava-a-falosna-poslusnost-kedy-uz-prestava-povinnost-poslusnosti/>